

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐบาลมีนโยบายให้ประเทศเป็นแหล่งผลิตอาหารที่ปลอดภัยแก่ผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อก้าวไปสู่การเป็นครัวของโลก ผลผลิตทางการเกษตรต้องปลอดภัยและได้มาตรฐาน สามารถตรวจสอบได้ เพื่อการส่งออกและบริโภคภายในประเทศ โดยให้มีความปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง

สถานการณ์การค้าโลกได้มีการนำมาตรการด้านภาษีมาเป็นข้อกีดกันทางการค้า แต่เนื่องจากขัดกับข้อตกลงขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกจึงต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขและกฎเกณฑ์การค้าระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการตกลงทางการค้าภายใต้ WTO เช่น เรื่องการเปิดตลาดการค้าและลดอัตราภาษีศุลกากร ความตกลงว่าด้วยสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช มาตรฐานสินค้าระหว่างประเทศ การไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ฯลฯ (อติศักดิ์ ศรีสรรพกิจ 43 – 45)

จากสถานการณ์ดังกล่าวทำให้รัฐกำหนดนโยบายด้านเกษตรกรรมเกี่ยวกับสินค้าเกษตรไว้ในแผนพัฒนาเกี่ยวกับนโยบายการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตรในตลาดโลกไว้ดังนี้ (1) การเพิ่มมูลค่าด้วยการพัฒนาคุณภาพ รูปแบบและบรรจุภัณฑ์ของสินค้าเกษตร (2) ผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตสินค้าเกษตร เป็นประเทศผู้ผลิตสินค้าเกษตรเลี้ยงประชากรโลกหรือเป็นครัวของโลก (3) การพัฒนาการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้าเกษตร ทั้งการนำเข้าและส่งออก ดังนั้นในการผลิตสินค้าเกษตรจะต้องคำนึงถึงปริมาณเพียงอย่างเดียวไม่ได้ การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรขึ้นใช้ในประเทศ การสนับสนุนผู้ผลิตสินค้าเกษตร โดยเน้นคุณภาพ รวมถึงการส่งเสริมให้ผู้บริโภคได้คำนึงถึงความปลอดภัยจากการบริโภคสินค้า (กรมวิชาการเกษตร 2544 ก: 12-30)

เนื่องจากดินเป็นแหล่งผลิตปัจจัย 4 ของมนุษย์ ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค และยังมีความสำคัญต่อพืชโดยเป็นที่ยึดเกาะของรากพืช ให้อากาศแก่รากพืช ใช้ในการหายใจและให้ธาตุอาหารพืช เพื่อใช้ในการเจริญเติบโต นอกจากนั้นดินยัง

เปรียบเสมือนเครื่องกรองที่มีชีวิตที่ช่วยกำจัดของเสียทั้งในรูปของแข็งและของเหลว เป็นแหล่งอาศัยของจุลินทรีย์ที่เป็นประโยชน์ต่อพืช ซึ่งทำหน้าที่เปลี่ยนสารประกอบต่าง ๆ ให้ไปอยู่ในรูปที่พืชใช้ประโยชน์ ดินจึงเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งในการผลิตทางการเกษตร หากดินมีความอุดมสมบูรณ์ ผลผลิตหรือสินค้าเกษตรที่ได้ย่อมมีคุณภาพดีตามไปด้วย

กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการปรับปรุงคุณภาพดิน โดยการรณรงค์และส่งเสริมให้มีการยกระดับปริมาณอินทรีย์วัตถุในดิน ทั้งนี้การใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยในการปรับปรุงบำรุงดิน ตลอดจนช่วยเพิ่มจุลินทรีย์ในดิน เพิ่มธาตุอาหาร ฮอร์โมน สารเสริมการเจริญเติบโตให้แก่พืช ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้ผลิตสารเร่ง พด.1 พด.2 พด.3 และ พด.7 เป็นองค์ประกอบหลักในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์น้ำขึ้นและดำเนินการส่งเสริมให้เกษตรกรนำไปใช้เพื่อเป็นการเพิ่มผลผลิต ลดต้นทุนการผลิต ตลอดจนลดการใช้ปุ๋ยเคมีเพื่อการพัฒนาการเกษตรที่ยั่งยืนต่อไปในอนาคต

จังหวัดนนทบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่เป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญ เนื่องจากมีสภาพพื้นที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูก มีศักยภาพในการผลิตสินค้าเกษตรด้านพืช ได้แก่ การปลูกข้าว ไม้ผล พืชผัก และไม้ดอกไม้ประดับ แต่เกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชอย่างไม่ถูกต้องและใช้ต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน โรคและแมลงเกิดการต้านทานสารเคมี การมีสารพิษตกค้างในดินและน้ำทำให้ดินมีสภาพเป็นกรดสูง เนื่องจากขาดอินทรีย์วัตถุ

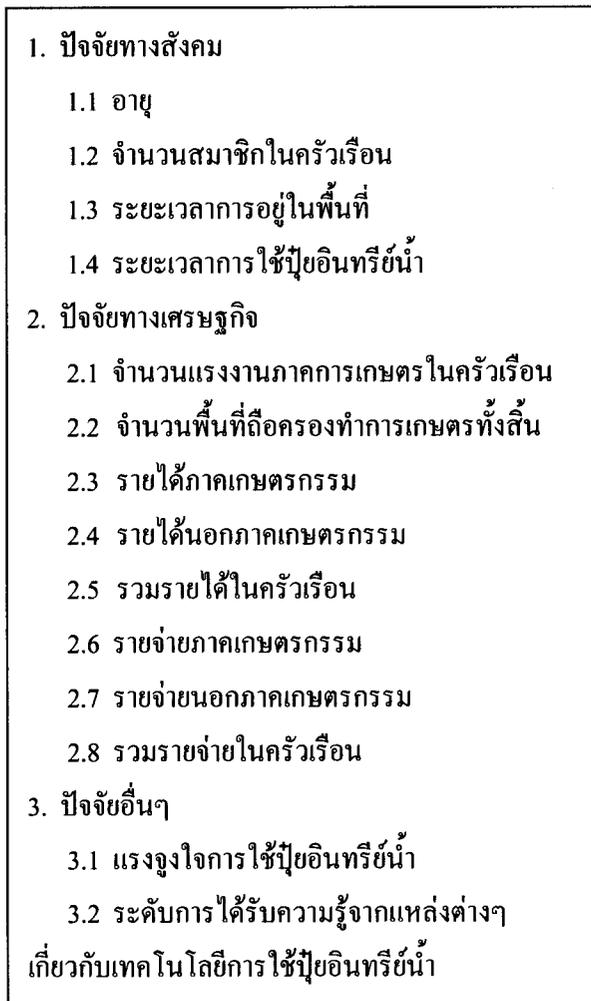
ดังนั้นสถานีวิจัยพัฒนาที่ดินนนทบุรี จึงมีการส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ผลิตพืชผักในพื้นที่ใช้สารอินทรีย์และชีวภาพ เพื่อลดการใช้สารเคมี และส่งเสริมการจัดการดินด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสม ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินให้มีความยั่งยืนต่อการเพิ่มผลผลิตและคุณภาพผัก โดยมุ่งเน้นการปรับปรุงบำรุงดินด้วยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำในแปลงผัก ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำในการปลูกผักของเกษตรกรจังหวัดนนทบุรี เพื่อประโยชน์ในแง่การนำผลการวิจัยที่ศึกษานี้ไปใช้ในการส่งเสริมและให้คำแนะนำเกษตรกรได้ถูกต้องตามหลักวิชาการ และกำหนดแผนงานของนักวิชาการเกษตรในการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยพื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจ และปัจจัยอื่น ๆ ของเกษตรกร
- 2.2 เพื่อศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีการใช้น้ำประปาในการปลูกผักของเกษตรกร
- 2.3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคโนโลยีการใช้น้ำประปาในการปลูกผักของเกษตรกร
- 2.4 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้น้ำประปาในการปลูกผักของเกษตรกร

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. สมมติฐานของการวิจัย

ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจและปัจจัยอื่น ๆ ของเกษตรกร มีความเกี่ยวข้องกับ การยอมรับเทคโนโลยีการใช้น้ำปุ๋ยอินทรีย์น้ำในการปลูกผักของเกษตรกรจังหวัดนนทบุรี

5. ขอบเขตการวิจัย

5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยเรื่องนี้จะศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีการใช้น้ำปุ๋ยอินทรีย์น้ำในการปลูกผักของเกษตรกรจังหวัดนนทบุรี โดยศึกษาปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ แรงจูงใจในการใช้แหล่งระดับความรู้ ส่วนผสม วิธีการผลิต และการนำไปใช้ ปัญหา ข้อเสนอแนะในการใช้น้ำปุ๋ยอินทรีย์น้ำของกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์

5.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยเรื่องนี้จะศึกษาเฉพาะกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ที่ปลูกผักในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี ที่จัดตั้งกลุ่มในปี พ.ศ. 2550

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 เกษตรกร หมายถึง ประชาชนที่ประกอบอาชีพปลูกผักในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี

6.2 เทคโนโลยี หมายถึง วิธีการหรือนวัตกรรมที่มีการยอมรับ สามารถนำมาปฏิบัติจริงแล้วเกิดผลสัมฤทธิ์ ในที่นี้คือการใช้น้ำปุ๋ยอินทรีย์น้ำในการปลูกผัก

6.3 สารอินทรีย์ หมายถึง ผลผลิตของกรมพัฒนาที่ดิน ได้แก่ สารเร่ง พด.1 พด.2 พด.3 และ พด.7 โดย สารเร่ง พด.1 สำหรับผลิตปุ๋ยหมัก สารเร่ง พด.2 สำหรับผลิตปุ๋ยอินทรีย์น้ำ สารเร่ง พด.3 สำหรับผลิตเชื้อจุลินทรีย์ควบคุมเชื้อสาเหตุ โรคพืช และสารเร่ง พด.7 สำหรับผลิตสารป้องกันแมลงศัตรูพืช

6.4 ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ หมายถึง ปุ๋ยอินทรีย์ในรูปของเหลวที่ได้มาจากการย่อยสลายวัสดุเหลือใช้ จากพืชหรือสัตว์ ลักษณะสดหรืออบน้ำ โดยกิจกรรมของจุลินทรีย์ในสภาพที่ไม่มีออกซิเจนเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ได้รับของเหลวออกมาจากพืชหรือสัตว์ ประกอบด้วยกรดอินทรีย์ กรดอะมิโน กรดฮิวมิก น้ำย่อย วิตามิน ฮอร์โมน และแร่ธาตุ (กรมพัฒนาที่ดิน 2546 : 3)

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 เป็นแนวทางในการส่งเสริมและให้คำแนะนำแก่เกษตรกร ได้ถูกต้องตามหลักวิชาการในการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำในการปลูกผักจังหวัดนนทบุรี

7.2 เป็นแนวทางในการกำหนดแผนงานของนักวิชาการเกษตรในการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำในการปลูกผักแก่เกษตรกรในจังหวัดนนทบุรี